

šol po drugih deželah, zlasti na Češkem. Razen že poprej omenjene šole se ozirajo še na trgovske predmete meščanski šoli v Krškem in Postojni ter obrtnonadaljevalne šole po večjih krajih na Kranjskem, katerih je vseh skupaj izven Ljubljane 17. Obrtne nadaljevalne šole v Kamniku, Metliki, Novem mestu in v Idriji imajo še posebne trgovske tečaje za trgovske vajence.

S tem smo torej izžrpali vse, kar je v prid slovenski trgovski izobrazbi ustanovljenega in obstoječega na Kranjskem, na izvenkranjske slovenske kronovine se ne oziramo, ker se pravzaprav nimamo na kaj ozirati. Pozabiti pa ne smemo hvalevrednega delovanja slov. trgovskega društva „Merkur“ v Ljubljani, ki se res z vneto trudi, da povzdigne trgovsko izobrazbo s prirejanjem strokovnih učnih tečajev in z izdajanjem trgovskih učnih knjig. V tem oziru mu sledijo slov. trgovska društva v Trstu, Gorici, Celju in Mariboru, ki store kolikor morejo, za izobrazbo svojih članov.

Hi koncu koncev moramo pa le konstatirati, da doslej še nismo imeli slovenske trgovske šole in da je nova trgovska šola v Ljubljani prvi slovenski učni zavod te vrste.

Pričakovalismo sicer, da dobimo še poprej višjo slovensko trgovsko šolo, za katero se poteza kranjska trgovska in obrtniška zbornica in o kateri govorimo spoštljivo, toda zadovoljni smo tudi s početniško trgovsko šolo; je vsaj nekaj po dolgem, dolgem času.

Letos so otvorili le pripravljalni razred. V zvezi s trgovsko šolo je tudi za družna šola ali pravzaprav, če si prav mislimo, zadržni tečaj, v katerega se bodo sprejemali učenci, ki so dovršili ljudsko šolo, in so stari 16 let. Obe šoli je ustanovil deželni odbor v zmislu sklepa deželnega zbora. Tudi združna šola je potrebna, ker je združništvo pri nas še tako lepo razvito, kakor malokje drugod. In ravno za združne menjke zmogljivih ljudi, ki bi vodili zadrage, kakaj manjše zadrage si ne morejo najeti posebnega uradnika. Zato bi bilo pa jako dobro, da bi se v združno šolo sprejemali imovitejši kmetiški sinovi, ki jim ni toliko na tem, da bi si potem na podlagi svoje izobrazbe v združni šoli iskali kruha, ampak da bodo kot odborniki zadrage pozneje tudi strokovno stran v združnem poslovanju dobro poznali, oziroma sami vodili.

Vrnimo se pa zdaj k slovenski višji trgovski šoli, ki jo bo ustanovila kranjska trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani. Ob tej priliki ne bo brez zanimanja, ako opišemo zgodovino in razvoj tega vprašanja.

Kranjska trgovska zbornica je dne 12. januarja 1901 v svečani seji v proslavo svoje petdesetletnice sklenila, naj se izvoli odsek, ki se posveti o vsem, kar treba ukreniti za ustanovitev slovenske trgovske akademije. V ustanovni zaklad za to šolo naj se odmeni 20.000 K. Predlog je kaj lepo utemeljeval zbornični tajnik dr. Murnik in se je neto tudi res izvolil odsek peterih članov, ki je skrbel, da se bo ta šola res oživitvorila, ter stopil v dotiko z deželnim odborom, občinskim svetom ljubljanskim in v državo, da bi se šoli zagotovili denarni prispevki.

Deželni zbor je v svoji javni seji dne 17. julija 1901 storil soglasni sklep: „Priznava se, da bi bila ustanovitev višje trgovske šole v Ljubljani koristna ter se zato deželnemu odboru naroča, da glede tega, kako naj bo urejena, in glede stroškov zanjo stopi v dogovor s trgovsko in obrtniško zbornico v Ljubljani in da deželnemu zboru v bodočem zasedanju o tem poroča ter mu stavi predloge, pri čemer naj pa ima pred očmi, da letni prispevek dežele ne sme presegati vsote 10.000 K.“

Zaradi nenormalnih razmer v deželnem zboru kranjskem se pa do letos še ni nič govorilo o tem vprašanju v deželnem zboru in ko so nastale letos spet normalne razmere, je poslanec dr. Krek predlagal ustanovitev nižje trgovske šole. S tem pa še ni rečeno, da bi deželni zbor ne razpravljaj morda v prvem zasedanju zopet o višji trgovski šoli.

Tudi občinski svet mesta Ljubljane je začetkom leta 1902 sklenil podpirati višjo trgovsko šolo. Ker pa stroški niso bili znani, takrat ni določil višine in oblike občinske podpore, ampak se je omejil na principialno zagotovilo, da bo občinski svet svojetasno dovolil primerno pod-

poro, ko bo zavod že oživitvorjen. Ker se bo itak moralo zidati poslopje za državno obrtno šolo — kakor znano, je ravno v zadnjem času odpovedala Kranjska hranišnica tej šoli prostore — je bil občinski svet mnenja, da bi se višja trgovska šola nastanila v istem poslopiju, ker bi se tako prihranilo mnogo stroškov za šol-ke prostore, za kurjavo in postrežbo kakor tudi za učiteljstvo, kar bi le pospeševalo ustanovitev obeh šol.

Državna oblast bi itak tudi podpirala to šolo, ako sta ji že deželni odbor in mestna občina ljubljanska zagotovila podporo.

V trgovski zbornici izvoljeni odsek je potem v seji trgovske zbornice dne 23. februarja 1904 sprejel ustanovilo, oziroma pravila višje trgovske šole, in zbornica je medtem tudi vsako leto prispevala v ustanovni zaklad za višjo trgovsko šolo ter še vedno prispeva, tako da je zaklad že precej narastel.

V seji trgovske zbornice dne 16. novembra 1904 se je potem sprejel proračun za to šolo ter sklenilo, da se ustanovni zaklad najprej porabi za izdajo slovenskih učnih knjig. Ustanovni zaklad je znašal do konca leta 1904 okroglo 22.000 K, in v isti seji se je tudi sprejelo, da se vsa zbornična doklada južne železnice, ki jo je morala naknadno plačati za pet let nazaj, to je znesek 23.000 K, prideli ustanovnemu zakladu.

Danes mora biti ta zaklad že jako velik, in pričakovati je, da bo trgovska zbornica vkratkem zopet razpravljala o tem tako važnem vprašanju že v ožgled temu, ker bodo absolutne te šole lahko kot slovenski korespondenti dobili jako lepe službe pri tvorničarjih in veletrgovcih izven Kranjske, seveda če se bodo naši trgovci držali sklepa, da bodo le slovensko korespondirali s svojimi dobavitelji.

Potrebno se nam je zdelo, da se o priliki otvoritve nove trgovske šole spomni tudi višje trgovske šole. Nova trgovska šola je le nižja stopnja na lestevici trgovskega šolstva in na tej stopnji slovensko trgovsko šolstvo ne sme ostati. Nova šola tudi ne bo zadovoljala potrebam višje izobrazbe in zato je treba šole, ki bo dopolnjevala novo šolo, šole, ki bo stavila svoje abituriente na enako stopnjo z abiturienti višje gimnazije ali višje realke.

Želimo torej, da bi se tudi ustanovitev višje trgovske šole kmalu uresničila!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj. Cenjenim tovarišem in tovarišicam s tem naznanjam, da odlagam z današnjim dnevom predsedništvo učiteljskega društva za ptujski okraj, in sicer iz zdravstvenih razlogov.

Moje večkratno bolehanje ovira potrebno agilnost društvenega delovanja, k temu je potrebno čileje, mlajše moči. Vsi društvo zadevajoči dopisi se naj pošiljajo zanaprej podpredsedniku tov. A. Pesku v Nraplje. Društvo, h katerem sem pristopil pred 37 leti, ostanem zvest ud še nadalje ter mu želim pod novim vodstvom uspeha v korist šole in učiteljstva.

Vurberg, 29. novembra 1908.

Fr. Žihér, nadučitelj.

Šmarnsko-rogasško učit. društvo zboruje dne 8. decembra 1908 ob 1. uri popoldne v Šmarju s sledečim vzporedom:

1. Pozdrav.
2. Zapisnik in dopisi.
3. Repatice ali kometi — predava tov. Fr. Zidar.
4. Poročilo delegatov o „Zavezinem“ zborovanju.
5. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi odbor.

Goriško.

Tolminsko učiteljsko društvo: O priliki občnega zbora „Tolminskega učit. društva“ v Kobaridu dne 18. oktobra je zbrano učiteljstvo brzojavno izrazilo čestitko Nj. Vel. cesarju.

Dne 19. pret. m. je došel naslednji odgovor:

Št. 174/Pr. Tolmin, 15./11. 1908.

Prejmi gospod

Matija Kenda, nadučitelj v Volčah in predsednik „Tolminskega učit. društva“.

Vsled odloka Njegove Prezvišenosti gospoda ministra notranjih zadev z dne 27. oktobra t. l., št. 10.260 M. l., čast mi je Vam in prizadetemu društvu naznaniti najvišjo zahvalo Nj. Velikanstva za častitke in izraze vdanosti, poklonjene brzojavno dne 30. oktobra t. l.

C. kr. namest. svetovalec:

Prinzig I. r.

Odbor „Tolm. učit. društva“ se je v odborovi seji dne 19. pret. mes. konstituiral sledeče:

Predsednik: Josip Rakovšek, nadučitelj pri Sv. Luciji; podpredsednik: Anton Kutin, voditelj c. kr. pripravnice v Tolminu; tajnik: Fran Kašča, nadučitelj v Tolminu; blagajničarka: Dragica Pavšič, učiteljica v Podmeltu. K.

Trst.

Tržaško učiteljsko društvo je imelo v četrti, 10. pret. m., v prijaznih Batkovljah svoje redno jesensko zborovanje. Udeležba je bila precejšnja, čeravno je bilo vreme nestanovitno. Na to zborovanje so prihiteli tudi nekateri tovariši z Goriškega, ki so s tem pokazali najlepšo solidarnost s svojimi najbližnjimi kolegi. Zborovanje je otvoril tov. predsednik s pozdravom na goriške tovariše, potem pa še posebej na vrlega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika g. Nekermana, ki vselej rad obišče naša zborovanja. Med poročilom o dosedanjem delovanju poudarja predsednik posebno vlogo, ki jo je društvo vložilo na tukajšnjem magistratu glede zenačenja stanarine med učiteljstvom spodnje in zgornje okolice. Vloga zahteva namreč: 1. naj se šteje učiteljstvu gorenje okolice stanarina spodnje okolice vsaj v pokojnino in 2. naj se šteje učiteljem leta za petletnino in za pokojnino od izkušnje usposobljenosti in ne od stalnega namoščenja. To poročilo je vzelo učiteljstvo z zadovoljstvom na znanje.

Potem je predaval predsednik Stipe Ferluga o „Naglasih v slovenščini“. Po temeljiti razpravi se je razvila živahna debata, v katero so posegli tovariši Grmek, Bratož, Čok, Valentič starejši in drugi.

Tovariš Bratož je poročal na to o zborovanju učiteljske „Zaveze“ v Gorici ter predlagal nekaj tehtnih resolucij, ki so bile sprejete. Po tej točki je predsednik zaključil zborovanje.

V prijateljskem krogu smo se zbrali potem pri skupnem kosilu v barkovljanskem „Narodnem domu“, kjer je go-p d Stare postregel vsem udeležencem po vsej svoji moči. Med kosilom nas je nenadno presenetil društveni pevski zbor pod vodstvom tovariša Cirila Valentiča s himno našega društva, katere besedilo in napjev je zložil naš prvi predsednik Stipe. Tudi drugi zbori so se proizvajali jako precizno.

Posebno so ugajali samospeli tovarišice Sancinove in tov. Mahkote.

Po raznih napitnicah je odšlo učiteljstvo v tvornico ledu, kjer je g. ravnatelj Spanger pokazal, kako se producira po najnovejših metodah led, s katerim se zalaga skoraj ves Trst. Nato se je omizje zaozlatih lastavic zabavalo še dalje v „Narodnem domu“, in tem je napil ob sklepu novi tovariš Semč.

Srednješolski vestnik.

**** Osebnost vestl.** Profesor na gimnaziji v Kočevju Jožef Obergröll je šel v pokoj in dobil pri tej priliki naslov šolskega svetnika. — Na nemški gimnaziji v Ljubljani je imenovan za suplenta učiteljski kandidat Karel Reiner. Koliko Nemcev še navlečejo na to gimnazijo? — Imenovan je suplent na gimnaziji v Kranju Franc Verbič za glavnega učitelja na učiteljsko v Kopru.

**** Mestna realka v Idriji** je uvedla tudi v zimskem času nerazdeljeni pouk. V latskem letnem semestru se je priprčala, da je tak pouk v vsakem oziru priporočljiv in koristen. Naj bi mestno realko v Idriji posnemali tudi drugi srednješolski zavodi, da se tako okoristijo z zahtevami in principi moderne pedagogike!

Politiški pregled.

*** Avstrijsko plemstvo** se je dne 27. p. m. cesarju poklonilo o priliki njegovega vladarskega jubileja. V cesarskem gradu se je zbralo sedemsto članov najvišje aristokracije iz starodavnih časov, plemičev izpred 1848 l. ter zastopnikov onih, ki jih je cesar povišal v plemniški stan. V imenu zbranega plemstva je govoril cesarja knez Ferdinand Lobkovic ki je cesarju izrazil ob tej svečani priliki svojo zvestobo in vdanost. Cesar je na to odgovoril ter poudarjal, da je plemstvo poklicano z ljudstvom sodelovati na političkem in kulturnem razvoju in samovzgoji narodov.

*** Cesarjev opomin uradništvu.** Cesar je porabil priložnost poklonitve uradništvu da je izrekel tudi svoje mnenje o političkih dolžnostih uradništvu. Cesar je rekel v svojem odgovoru: „Vašga delovanja začeti in konec mora biti zakon in samo zakon. Čm živahnejše je strankarsko življenje, tem trdnje se morate držati postavnosti nad strankami.“ V nadaljevanju pravi, da naj bodi uradništvu zmeraj pred očmi, da služi skupnosti in da ne sme biti pristransko. Ne narodni čut. pač pa narodni boj mora izgniti iz urada. — Hočemo upati, da se bodo tudi nemški uradniki tako držali teh cesarjevih besed, kakor se jih bodo in se jih drže slovenski. To naj si zapomnijo posebno oni gospodje uradniki, ki mislijo, da morajo tudi v izvrševanju svoje uradne službe kazati svoje nemškonacionalno mišljenje in ne

strpnost proti večini slovenskega prebivalstva, ki mu morajo služiti po svojem poklicu.

*** Duhovstvo vseh verolizpovedanj** se je poklonilo cesarju dne 26. pret. m. Katoliške škofe in prelato vodil je dunajski kardinal Gruscha. Cesar je v svojem odgovoru na vdanostno izjavo kardinala Grusche rekel tudi to-le: „Vsakdanje skrbi bodo ljudi vedno delile, prepri in stranke so neizogibne. Vaše poslanstvo je pa v tem, da učite ljudi spravljivosti in miru, ki ga svet ne more dati. Vera je ona trdnjava, v kateri najde vsak v viharjih življenja in v borbah obrambo in oporo. V poučevanju vere in v izvrševanju svojega poklica se smete vedno zanašati na obrambo državne moči...“ V imenu grško-vzhodnega duhovništva je govoril nadškof Repta, v imenu protestantov predstojnik Franc, v imenu Židov pa predsednik židovske verske občine dunajske Stern. Vsakemu je cesar posebe odgovoril.

*** Državni zbor** je bil odprt 26. pr. m. Ministrski predsednik je rekel, da ima vlada nalogo v prehodni dobi voditi poslov ter rešiti najnujnejše državne potrebe, obenem pa pripraviti tla za parlamentarno ministristvo. Vlada predloži jezikovni zakon, baviti se moramo z reformami, kakor z zavarovanjem za starost itd. — Marekl je interpeliral zaradi ljubljanskih dogodkov. Dr. Korošec je nujno predlagal, naj se preiščejo nepristransko septemberski dogodki v Ptuj, Celju in Mariboru. Hribar je stavil predlog glede oficialnega poročanja in zaradi nastopanja vojaštva pri demon-tracijah v Ljubljani. Dr. Ploj je nujno predlagal preiskavo zaradi nemških izgrediv v Ptuj ob skupščini družbe sv. C. in M. Dr. Rybač je vprašal gleda ustanovitve državne obrtne šole v Trstu. Malik je vprašal, če bo res slavnostna seja zaradi cesarjevega jubileja ter rekel, da se Vsenemci ne udeležijo lojalnostnih prireditve.

*** Sloga med jugoslovanskimi poslanci.** Taktična spojitev obeh jugoslovanskih klubov je dognana stvar. Nova zveza se imenuje „Narodna zveza“. Določi se skupna parlamentarna komisija in v važnih slučajih bodo plenarni sestanki članov obeh klubov, ki pa si ohranita vsak svojo samostalnost. Sklepi skupnega predsedstva in plenarne seje so za vse člane obvezni. Predsednika se menjata.

*** Nemci za spojitve Bosne in Hercegovine s Hrvaško.** V dunajskem nemškem klubu je v navzočnosti ministra dr. Schreinerja govoril tajnik trgovske zbornice Riedl o aneksiji Bosne ter izjavil, da je v interesu Nemcev, da se Bosna in Hercegovina priklonijo Hrvaški in Dalmaciji.

*** Konferenca klubovih načelnikov.** Pod predsedstvom dr. Weiskirchnerja se je vršila konferenca klubovih načelnikov, da določi program za letošnje državnozbor-k zase-danje. Po daljši debati se je sklenilo, da se za bosansko predlogo sestavi poseben odsek 26 članov. Na predlog poslanca dr. Kramarja se je sklenilo, da se predloga o podržavljanju železnice izroči brez prvega branja železniškemu odseku. Vlada bi bila rada imela, da bi se vse te stvari, poleg tega še proračunski provizorij in trgovinsko-politiški pooblastilni zakon rešile nujnim potom. Ker se to ni zgodilo pride Bienen-thova vlada najbrže v zagato. Radikalna stranka nameravajo z mnogobrojnimi nujnimi predlogi preprečiti pravčasno razpravo o anek-sijski predlogi, a agrarci preprečijo sprejem pooblastilnega zakona. Brez dovolitve teh dveh predlog pa je nemogoče nadaljnji obstoj vlade ali pa parlamenta. Ako bodo tedaj klubovi načelniki vztrajali pri današnjem sklepu, je skoraj neizogibna nova kriza, ki pa ne bo toliko usodna za vlado kakor za parlament.

*** Za laško vseučilišče.** V gosposki zbornici je stavil dr. Grabmayer nujni predlog, naj se ustanovi laško vseučilišče.

*** Bosanski deputacijo,** obstoječo iz katoliških duhovnikov in bosanskih katolikov, je sprejel cesar dne 26. pret. m. v posebni avdijenci.

*** Bosna.** Vojaštvo in orožniki stražijo Bosno; vse je tiho, podobna je grobišču. Če kdo le izpregovori o Srbiji, Črni gori, je že v nevarnosti, da ga sliši kako tako uho, da pride v zapor. Ječe so polne. Vsi sestanki so prepovedani, še pravoslavni službam božjim se stavijo ovire. Na občinska starašinstva se pritiska, da morajo nabirati podpise za adresu, v kateri je zahvala za aneksijo Bosne.

*** Pangermanizem v Istri.** Na električni železnici Matulje-Opatija so zadnje dni začeli odpuščati slovanske uslužbenice in jih nadomeščati z Nemci, ki ne znajo besedice hrvaški.

*** Dunajski državni zbor** bo baje razpuščen, če se ne reši proračun in aneksijska predloga nujnim potom. Doslej Bienenrth še nima dvetretjinske večine.

*** Poklonstvena adressa bosanskih učiteljev.** Bosansko-hercegovsko učiteljstvo je izročilo načelniku deželne vlade poklonstveno adresso na cesarja.

*** O starostnem zavarovanju** je dejal Bienenrth v svoji programatični izjavi: „Starostno in invaliditetno zavarovanje ni le korak človeškega čuta, ampak tudi stvar zdrave gospodarske politike, kakaj rešiti naše delavne sodržavljane skrbi za bodočnost, se pravi, dvigniti njihovo veselje za delo. Menica, ki se nam predlaga, ima podpise raznih vlad, pa tudi podpise vseh strank, da, takorekoč vsakega posameznega člana te zbornice. Skrbite, da se